

Framtidens grannskap

En formel för
omtänksamma och hållbara
grannskap

Framtidens grannskap

En formel för
omtänksamma och hållbara
grannskap

Förord

"Att göra skillnad handlar om mer än mätetal. Det är mänskligt och öppet för subjektiva tolkningar. Det beskriver vad som skapar, formar och bryter ner oss. När det lyckas påverkar det människors liv positivt. Vi söker ofta långt hemifrån, men hittar det alldeles nära. Positiv förändring börjar hos vänner, familj och grannar. Sträva efter att göra gott i din egen närmiljö."

Sök på bilder av "smarta städer" på Google och du ser samma sak om och om igen: en kall stadssilhuett där uppkopplade sensorer och datacenter spelar huvudrollen. Verkliga människor har ingen plats i berättelsen.

Ändå ska tekniken tjäna människorna, inte tvärtom. Sociala mediers och teknikens påverkan på samhället är obestridlig. Vi har mer kontakt än någonsin med likasinnade över hela världen, men tappar samtidigt kontakten med vår närmiljö och våra grannar. Alla har inte heller tillgång till digital teknik. Tänk på den digitala klyftan mellan dem som har tillgång och dem som saknar den, ofta utsatta eller missgynnade grupper. I Storbritannien saknar omkring 6 miljoner unga i dag bredband hemma, en bärbar eller en stationär dator.¹ Samtidigt håller ensamheten på att bli en global epidemi: omkring 33 procent av alla vuxna upplever ensamhet.²

Kommuner och organisationer kan göra skillnad. Genom att bygga lokal gemenskap främjar de informell grannhjälp, där människor stöttar varandra, och cirkulär ekonomi, där föremål och kunskaper byts eller ges bort för en mer hållbar tillvaro. Invånarna kan få tillgång till information, lokal kunskap, platser och informellt stöd som redan finns i grannskapet. På så sätt blir detta sociala kapital tillgängligt och aktiveras.

Ju fler som får tillgång till socialt kapital, desto bättre kan grannskapet självt möta sociala utmaningar. Det blir ett motståndskraftigt ekosystem, bättre rustat för yttre hot som en pandemi, en livsmedels- eller energikris, kriminalitet eller till och med en naturkatastrof.

Hoplr vill göra konkret skillnad med sitt digitala grannskapsnätverk och verktyg för kommuner och lokala grupper. Därför arbetar vi med en formel som kartlägger grannskapens sociala kapital år efter år. Utifrån den kan vi utveckla och utvärdera initiativ underifrån och insatser uppifrån, för att frigöra varje grannskaps enorma potential.

I denna vitbok beskriver vi ett sätt att förstå dynamiken i grannskapets sociala kapital. Vi vill hjälpa dig att både kartlägga och utveckla den lokala gemenskapens värde.

Jennick Scheerlinck,
Grundare och vd, Hoplr

¹ Catch 22 and Nominet, Digital disadvantage – barriers to digital skills and access, 2021.

² Statista, Feeling of loneliness among adults 2021, by country, 2021.

Värdet av ett grannskap	7
1.1 Våra personliga nätverks roll i grannskapet	9
1.2 Grannskapets sociala kapital	11
1.3 Utmaningen	15

En formel för omtänksamma och hållbara grannskap	21
2.1 Formeln för socialt kapital	23
2.2 Potential	24
2.3 Tillgång	25

Att vilja få tillgång till socialt kapital	31
3.1 Att definiera social sammanhållning	33
3.2 Den sociala sammanhållningens dimensioner	35
3.2.1 Gemenskapskänsla	35
3.2.2 Tillit	37
3.2.3 Ömsesidighet	39
3.2.4 Gemensamma värderingar	43
3.2.5 Nätverk	45

Att kunna få tillgång till socialt kapital	53
4.1 Fysiska platser	57
4.2 Virtuella platser	59

Grannskapets dynamik	65
5.1 Platsernas påverkan på social sammanhållning	68
5.2 Sammanhållningens påverkan på platserna	68
5.3 Förutsättningar	69

Slutsats	75
-----------------------	-----------

Bonus: Kom igång med att bygga lokal gemenskap	79
7.1 Grannskapsanalys	81
7.1.1 Metoder	82
7.1.2 Att utforma en grannskapsanalys	83
7.1.3 Att visualisera underlaget	89
7.2 Grannskapsprojekt	91
7.2.1 Översikt	92
 Tack till	94

Värdet av ett grannskap

1.

Grannskapets värde

Den gamla goda tiden: en stek i ugnen, barn som leker på gatan, föräldrar som pratar över staketet, morfar som klipper gräset ... Då tog gemenskapen hand om sina medlemmar. Den gamla goda tiden - visst var det bättre förr.

Så snart vi blir gamla nog att se samhällsutvecklingens möjliga baksidor, som industrialiseringens föroreningar, globaliseringens överkonsumtion eller digitaliseringens informationsöverflöd, återvänder vi till bilden av **"den gamla goda tiden"**. Det är en lockande kliché att skylla gemenskapens och det sociala livets förfall på förändringen och längta tillbaka till bleknade minnen av en förmodad guldålder.³

Vår relation till grannskapet är utan tvekan annorlunda i dag. Men **grannskapet i sig har inte blivit mindre värdefullt**. Längre fram visar vi att den lokala gemenskapen rymmer stor potential, kanske mer än någonsin. Först söker vi orsaken till den förändrade relationen. Vi hittar den i **en omvandling av våra personliga nätverk**.

1.1 Våra personliga nätverks roll i grannskapet

Nätverksindividualism

Sociologerna Rainie och Wellman myntade begreppet **"nätverksindividualism"**.⁴ Förr bestod våra nätverk av några få sammansvetsade grupper i vår fysiska närhet. I dag tillhör vi oftare många olika grupper med tydliga syften. Vi kanske aldrig ens pratar med eller träffar någon i dem. I en grupp utforskar vi vår musiksmak, i en annan delar vi politiska åsikter eller yrkesmässig

³ R. Forrest, A. Kearns, Social cohesion, social capital and the neighbourhood. Urban Stud. 38, 2125-2143 (2001); D. Schiefer, J. van der Noll, The essentials of social cohesion: a literature review. Soc Indic Res. 132, 579-603 (2017).

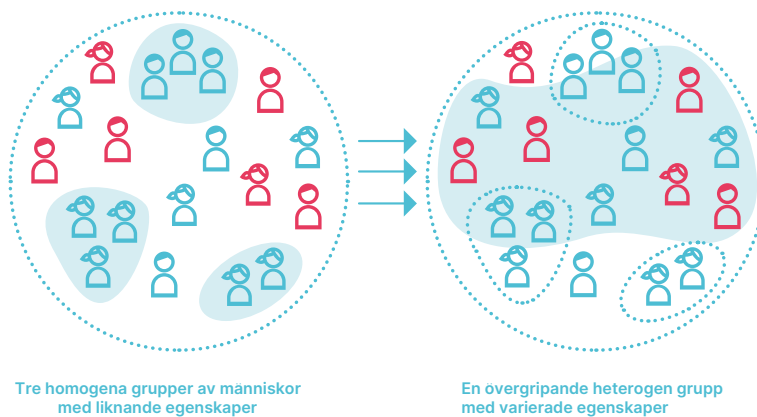
⁴ H. Rainie, B. Wellman, Networked: the new social operating system (MIT Press, Cambridge, Mass, 2012).

kunskap. Dagens samhälle erbjuder ett enormt utbud av gemenskaper, både på och utanför nätet, som möter vår motsägelsefulla längtan efter både individualitet och samhörighet.

Lokal mångfald

Våra identiteter och samhällsroller blir mer uppdelade och mindre sammanflätade med den lokala gemenskapen. Därför blir grannskapen alltmer varierade. Människor med helt olika bakgrund bor dörr i dörr. Grannskapet blir ett rikt lapptäcke av intressen, talanger och kulturella eller religiösa övertygelser.

Globalisering, urbanisering och internet har alltså omvandlat den lokala gemenskapen från en **homogen grupp**, där medlemmarna har mycket gemensamt och betar sig likartat, till en **heterogen grupp** med stor mångfald.⁵

5 K. N. Hampton, B. Wellman, Lost and saved . . . again: the moral panic about the loss of community takes hold of social media. *Contemporary Sociology: A Journal of Reviews*. 47, 643-651 (2018).

1.2 Grannskapets sociala kapital

Socialt kapital

Varje personligt nätverk och varje gemenskap innehåller ett visst socialt kapital: summan av resurser som går att få tillgång till enbart genom sociala relationer.⁶

Tänk på en vän som ger dig konsertbiljetter när hen får förhinder eller en granne som skjutsar dig när bilen går sönder. Det är allt ditt nätverk kan göra för dig, ur ett individuellt perspektiv, eller det gemenskapens medlemmar kan göra för varandra, ur ett kollektivt perspektiv.

Sammanbindande och överbryggande

Både homogena och heterogena grupper har socialt kapital, men i olika former.⁷ I homogena grupper talar vi om **sammanbindande socialt kapital**. Det ger bland annat trygghet och socialt stöd genom en känsla av tillhörighet.

Studier visar dock att kapitalet i heterogena grupper, **överbryggande socialt kapital**, särskilt gynnar både individen, den ekonomiska tillväxten och acceptansen för mångfald.

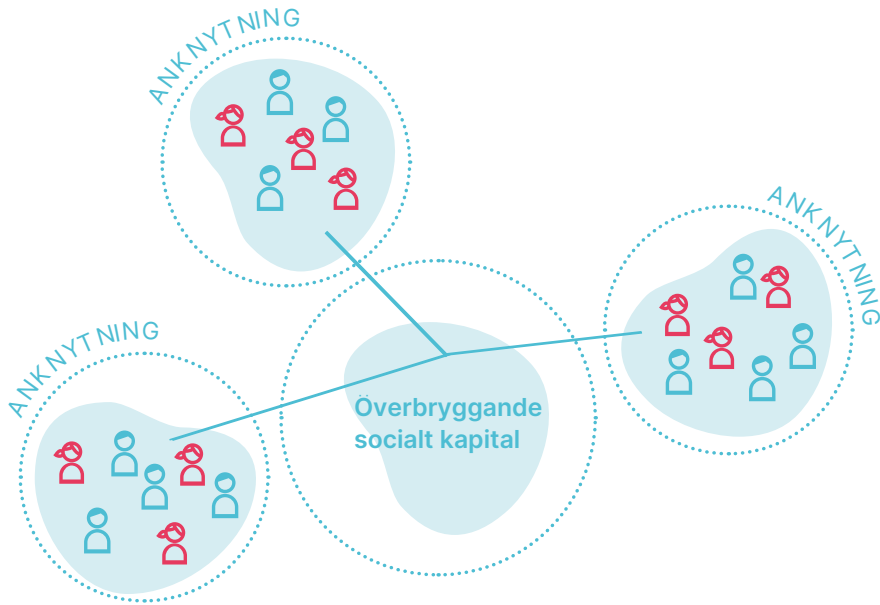
Grannskapets överbryggande sociala kapital

Förr var invånarna beroende av varandra i en sammansvetsad, homogen gemenskap. Nu kan varje medlem använda sina personliga nätverk för att förbättra grannskapet.

En brand vänder upp och ner på några invånares liv. Gemenskapen kavlar upp ärmarna för att hjälpa. En person skapar en webbplats för donationer. En annan gör tvålar som grannarna säljer till kollegor och släktingar för att samla in pengar. Någon frågar om försäkringar på jobbet. Hela grannskapet samlar kläder och användbara saker från vänner och familj.

⁶ J. S. Coleman, Social capital in the creation of human capital. American Journal of Sociology. 94, 95-120 (1988); N. Lin, Social Capital: A theory of social structure and action (Cambridge university press, 2004).

⁷ R. S. Burt, Brokerage and closure: an introduction to social capital (Oxford University Press, Oxford; New York, 2005).

Grannskapet rymmer inte bara mycket överbyggande kapital. Dess **fysiska, sociala och medborgerliga sammanhang** ger medlemmarna ett unikt värde i två avseenden.

- Tänk först på potentialen för **utsatta personer och människor med nedsatt rörlighet**, särskilt äldre och isolerade. För den som saknar vänner eller familj att luta sig mot kan grannskapet ge ett viktigt nätverk av relationer och stöd. För den som inte kan förflytta sig är grannskapet en oundgänglig del av omsorgsnätverket.

**”Ju fler trådar i ett socialt nätverk,
desto tätare maskor i det
sociala skyddsnätet.”**

- Det finns också ett **unikt gemensamt intresse för lokala frågor**. Tänk på initiativ som invånarna startar tillsammans på plats, från bildelning till skräpplockning. Vissa möter även globala utmaningar på lokal nivå, som plast-, avfalls- och klimatkrisen.

Varför bygga lokal gemenskap?

Framtidens omtänksamma grannskap tar sig an problem som berör hela staden eller världen, men i liten skala. Att bygga lokal gemenskap är därför en investering i:

Välbefinnande

- + Sambandet mellan en stark social väv och både psykosocialt och fysiskt välbefinnande är väldokumenterat.⁸ I framtidens grannskap tar invånarna hand om varandra med socialt stöd och informell hjälp. Även utsatta grupper upptäcker att de kan bidra och lämna rollen som enbart hjälpmottagare. Äldre kan leva självständigt längre, och gemenskapen motverkar aktivt social isolering.

Trygghet

- + Flera studier visar ett starkt samband mellan gemenskapskänsla och trygghet.⁹ I framtidens grannskap håller invånarna uppsikt, informerar varandra om problem som kriminalitet och vänder sig till varandra vid behov.

8 P. A. Thoits, Mechanisms linking social ties and support to physical and mental health. *Journal of Health and Social Behavior*. 52, 145-161 (2011); A. M. Ziersch, F. E. Baum, C. MacDougall, C. Putland, Neighbourhood life and social capital: the implications for health. *Social Science & Medicine*. 60, 71-86 (2005).

9 C. M. Fourie, in *Collaboration, Communities and Competition: International Perspectives from the Academy*, S. Dent, L. Lane, T. Strike, Eds. (SensePublishers, Rotterdam, 2017)
J. D. Lichterman, A "community as resource" strategy for disaster response. *Public Health Rep*. 115, 262-265 (2000); R. J. Sampson, S. W. Raudenbush, F. Earls, Neighborhoods and violent crime: a multilevel study of collective efficacy. *Science*. 277, 918-924 (1997); C. van Eijk, T. Steen, Why citizens want to be co-producers, 10 (2013).

Medborgardeltagande

- + Viljan att arbeta för grannskapets gemensamma bästa är större i sammanlänkade gemenskaper.¹⁰ I framtidens grannskap känner invånarna sig delaktiga i både gemenskapen och lokalpolitiken. De tar oftare initiativ, arbetar ideellt och deltar i projekt som drivs av grannar, organisationer och offentliga aktörer.

Mobilitet

- + I hållbara grannskap kör invånarna mer sällan bil. Det finns mycket att göra i närområdet, och hållbara resor är normen.

Klimat och miljö

- + I hållbara grannskap byter invånarna gärna saker, gör gemensamma inköp och handlar lokalt. Tillsammans utvecklar och sköter de gröna ytor.

”Att bygga lokal gemenskap är att investera i mobilitet, miljö, välbefinnande och medborgardeltagande.”

¹⁰ A. L. Kavanaugh, D. D. Reese, J. M. Carroll, M. B. Rosson, Weak ties in networked communities. *The Information Society*. 21, 119-131 (2005); Y.-C. Kim, S. J. Ball-Rokeach, Civic engagement from a communication infrastructure perspective. *Communication Theory*. 16, 173-197 (2006); J. M. McLeod, D. A. Scheufele, P. Moy, Community, communication, and participation: the role of mass media and interpersonal discussion in local political participation. *Political Communication*. 16, 315-336 (1999); C. Talò, T. Mannarini, A. Rochira, Sense of community and community participation: a meta-analytic review. *Soc Indic Res*. 117, 1-28 (2014).

1.3 Utmaningen

Bristande kontakt

Om dagens grannskap är så värdefulla, varför känns det inte alltid så? Vi tycks inte längre bedöma dem efter förmågan att berika våra liv, utan efter hur väl de lämnar utrymme för vår individualitet. "De är lugna grannar", "vi låter varandra vara" och "de vattnar växterna när vi reser" verkar vara de mest eftertraktade egenskaperna hos en modern granne.

Är det allt vi kan förvänta oss? Är det vad dagens liv har gjort med oss? Har virtuella vänner på andra sidan jorden och grupper på nätet distraherat oss så mycket att vi har svårt att få kontakt med våra verkliga grannar?

Ta vara på grannskapets sociala kapital

Potentialen kan vara enorm, men det betyder inte att grannskapets värde finns fritt tillgängligt. Än mindre att alla medlemmar har samma tillgång till det.

"Det var bättre förr" är en lockande tanke, men sannolikt felaktig och åtminstone föga konstruktiv. Tänk om vi använde det fina i dagens verklighet för att få mer kontakt? Då kunde framtidens grannskap bli omtänksamma gemenskaper som inte bara överbryggar våra olikheter, utan också välkomnar och använder dem.

"Hemligheten bakom framtidens omtänksamma grannskap? Att bygga lokal gemenskap, här och nu."

En formel för socialt kapital

Vi föreslår en formel som ger insikt i grannskapets sociala kapital och dess dynamik. Den ska hjälpa dig att kartlägga och utveckla den lokala gemenskapens värde.

**"Vår relation till
grannskapet ser helt
annorlunda ut i dag. I
denna vitbok visar vi att
den lokala gemenskapen
fortfarande rymmer stor
potential, kanske mer än
någonsin."**

ONZE TROEVEN

Al Jour

LOVALE PRODUCTEN

op de piek afhalen
of aan huis geleverd!

Eerlijke prijzen
voor de producenten

Meer dan 40 deelnemende
producenten!

Beste
- gear

"Framtidens omtänksamma
och hållbara grannskap tar
sig an hela stadens eller
rentav världens problem i
liten skala."

BOEREN
& BUREN

Wat en wanneer je wil
abonnement!

De Meulekar

Sinds 1865

Zeeuwse bloem
gemalen meel, brood bakken

BOEREN
& BUREN

ZOETE
APPELRASSEN

LOVI

3 l

LOKALE PRODUCTEN VIND JE HIER

1 BESTEL ONLINE

Kies uit een ruim aanbod
lokale en verse producten op
boerenburen.be

2 OP DE BUURDERIJ

Ontvang je producten
rechtstreeks van de boer

En formel för
omtänksamma och
hållbara grannskap

2.

En formel för omtänksamma och hållbara grannskap

Grannskapet har alltså ett obestridligt värde, åtminstone i teorin. Men vi känner ofta intuitivt att ett område erbjuder mer än ett annat. Ett område kan vara känt som konstnärligt, en ort för ett dynamiskt lokalsamhälle präglad av socialt engagemang. Kan vi då beräkna ett visst grannskaps sociala kapital? Och ännu mer intressant: kan vi justera något här, vrida på en knapp där och maximera det sociala kapitalet?

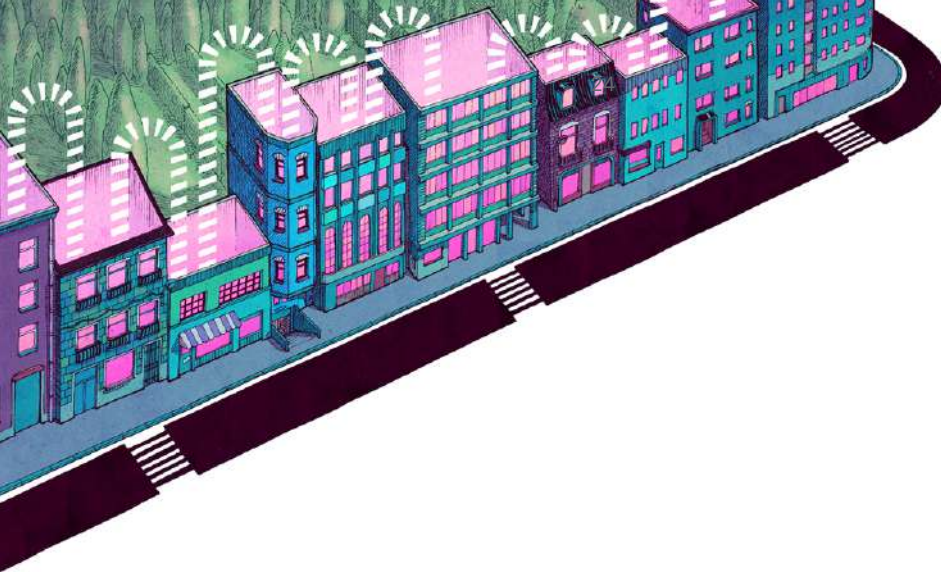
2.1 Formeln för socialt kapital

På individnivå beskrivs socialt kapital vanligtvis som summan av resurser som är tillgängliga genom sociala relationer. Borren du lånar av grannen, skjutsen en vän erbjuder, rekommendationen av en lokal hantverkare: lägg ihop allt så har du ditt sociala kapital.

På kollektiv nivå är det mer komplicerat. Grannskapets sociala kapital är inte bara summan av invånarnas resurser. Enligt oss består formeln för att bestämma eller påverka detta kapital av två delar: **grannskapsresursernas potential och tillgången till dem.**

Komplicerade sociala begrepp ryms inte i en enkel formel. Men den hjälper oss att orientera oss i vitbokens begrepp och, framför allt, inspirerar dig att komma igång.

2.2 Potential

Grannskapets potential, eller "urbana mervärde", består främst av summan av den lokala gemenskapens resurser och tillgångar. De kan ha många former:

- Tid
- Talanger
- Ekonomiska medel
- Material
- Kunskap
- Platser
- Kontakter
- Känslomässigt stöd

Demografi och socioekonomiska förhållanden avgör till stor del hur mycket av dessa tillgångar som finns. Hur många bor i grannskapet? Hur stor är mångfalden? Finns ett livskraftigt lokalt näringsliv?

Potentialen beror också på hur väl tillgångarna möjliggör samarbete. Helheten är större än summan av delarna. Mångfald är viktig för denna potential att skapa kontakter.

En granne är pensionerad dansare (talang), en annan har en stor lokal som står tom på vardagar (plats) och en tredje är med i en pensionärsförening (kontakter). Var för sig betyder delarna inte så mycket för gemenskapen. Tillsammans kan de ordna danskurser för äldre och skapa mer kontakt och välbefinnande (kontaktpotential).

Grannskapets potential består alltså av invånarnas resurser och det mervärde som möjliga samarbeten ger.

Att kartlägga möjligheterna kan vara mycket värdefullt. Genom att lista grannskapets viktigaste aktörer blir det snabbt tydligt hur samarbeten kan möta olika utmaningar. I slutet presenterar vi kort en metod för analysen: kartläggning av grannskapets kapacitet.

2.3 Tillgång

Att en tillgång finns i grannskapet betyder inte att hela gemenskapen kan använda den fritt. Det måste också finnas tillgång till den.

Tillgången avgörs av i vilken utsträckning medlemmarna **kan och vill knyta an till gemenskapen och dess resurser**. Det innebär att bidra med, förvalta, underhålla och använda resurser.

Möjligheten att knyta an påverkas i hög grad av grannskapets platser, som antingen hindrar eller främjar utbyten mellan grannar.

Några isolerade invånare skulle kunna ha glädje av varandras sällskap. Men kanske saknas offentliga mötesplatser i grannskapet, så att det blir svårt att träffas.

Invånarnas vilja att knyta an till gemenskapen är den sista pusselbiten. Den kopplar vi till grannskapets **sociala sammanhållning**.

En idrottsförening kan ha en lokal där unga får träffas efter stängning. Det betyder inte att styrelsen litar på att de tar hand om lokalerna.

Hur starka är banden mellan invånarna? Vilka normer och värderingar finns? Hur inkluderande är gemenskapen? Dessa sociala dimensioner påverkar tillgången till grannskapets sociala kapital i hög grad.

Med rätt verktyg går det att både utvärdera och påverka tillgången. Det är vår definition av gemenskapsbyggande. Här finns nyckeln till socialt kapital.

”Ett grannskaps resurser är vad de är: stor potential att berika både grannskapet och dess invånare. Men hur väl invånarna kan och vill använda resurserna ... där kan du göra skillnad.”

"I omtänksamma grannskap
tar invånarna hand om
varandra på många sätt.
Äldre lever självständigt
längre och gemenskapen
motverkar aktivt social
isolering."

A man with brown hair and blue-rimmed glasses is crouching on a gravel path next to a bright green vintage car. He is wearing a light grey sweater, mustard-colored trousers, and brown sandals. He is smiling and pointing his right hand towards the right side of the frame. The background features a house with a red-tiled roof and a window with a brick surround, lush green trees, and a large bush. The scene is set in a garden or driveway.

"Varje grannskap har socialt kapital: resurser som kunskap, material och tid som gemenskapen kan använda tack vare det nätverk som finns."

Att vilja få tillgång
till socialt kapital

3.

Att vilja få tillgång till socialt kapital

Den sociala sammanhållningen avgör i hög grad hur gärna invånarna vill knyta an till grannskapets nätverk och därmed dess resurser.

Social sammanhållning avgör hur villiga invånarna är att:

- Dela sina resurser med gemenskapen
- Vända sig till grannskapet när det behövs
- Samarbeta för ett bättre grannskap.

3.1 Att definiera social sammanhållning

Vi är överens om att social sammanhållning är positivt. Det är ett tillstånd som en grupp kan befinna sig i, i varierande grad, och som då främjar medlemmarnas välbefinnande.¹¹

Samtidigt är begreppet komplext, mångbottnat och omdiskuterat, utan en entydig definition. Hur kan vi då bedöma ett grannskaps sociala sammanhållning?

Vi ser social sammanhållning som resultatet av många dimensioner och deras samspel, som avgör hur gärna medlemmarna vill tillhöra gruppen.

¹¹ D. Schiefer, J. van der Noll, The essentials of social cohesion: a literature review. Soc Indic Res. 132, 579-603 (2017).

Vi kan därför identifiera några mätbara dimensioner i grannskapet för att bättre förstå dess sociala sammanhållning.

Det liknar en bedömning av någons allmänna hälsa. Inget färdigt test kan sätta ett enda betyg på hälsan, men vi kan mäta blodtryck och BMI eller ta blodprover. På samma sätt kan vi se på den lokala gemenskapen från olika håll, få en bild av dess välbefinnande och sedan analysera den.

Därefter kan vi göra en "behandlingsplan". Med grannskapsinitiativ underifrån och insatser uppfifrån försöker vi påverka relevanta sociala dimensioner positivt. Målet är att stärka människors vilja att knyta an till gemenskapen.

3.2 Den sociala sammanhållningens dimensioner

Otaliga dimensioner påverkar den sociala sammanhållningen direkt. Några kan vi **mäta och påverka**, andra inte. Nästan varje studie använder en egen uppsättning sociala dimensioner.

Utifrån de vanligaste och vår egen erfarenhet föreslår vi en kort lista över dimensioner som går att mäta och påverka. Vi tycker att de ger en ganska heltäckande bild av sammanhållningen i ett grannskap. Åtminstone är de en bra utgångspunkt för analys och handlingsplan, med fokus på:

- Gemenskapskänsla
- Tillit
- Ömsesidighet
- Gemensamma värderingar
- Nätverk.

Nedan beskriver vi kort vad dimensionerna betyder för grannskapets sammanhållning och hur en lokal organisation eller kommun kan främja dem. Alla understryker betydelsen av **positiva utbyten mellan invånarna**.

3.2.1 Gemenskapskänsla

Betydelse

Gemenskapskänslan innefattar invånarnas bild av grannskapet och hur väl de identifierar sig med den.¹²

Det handlar om den "vi-känsla" som kan finnas, ungefär som i en fotbollsklubb. Trots att supportrarna inte har rört bollen under matchen ropar de gärna "vi vann".

Den som identifierar sig starkt med grannskapet tycker att gemenskapens välmående är viktigt. Identiteten och till och med stoltheten är delvis sammanflätade med den. Därför blir invånaren mer benägen att engagera sig i grannskapet.¹³

¹² D. W. McMillan, D. M. Chavis, Sense of community: a definition and theory. *Journal of Community Psychology*. 14, 6-23 (1986).

¹³ L. Mahmoudi Farahani, The value of the sense of community and neighbouring. *Housing, Theory & Society*. 33, 357-376 (2016).

Bygga gemenskap genom att stärka tillhörigheten

Invånarnas gemenskapskänsla växer genom **positiva upplevelser**, som ett trevligt lokalt evenemang eller hjälp från en granne.¹⁴ Upplevelserna skapar en positiv bild av grannskapet, som i sin tur stärker känslan av gemenskap.

Det kan också vara andras upplevelser. Att se två grannar prata i dörröppningen, läsa att någon har skottat snö åt en granne som inte kan gå ut eller höra om en lyckad lokal insamling innan man flyttar in formar bilden av gemenskapen.¹⁵

Kommuner och organisationer kan stärka gemenskapskänslan genom att ge **positiva berättelser om grannskapet** en mer inkluderande plattform.

Tänk dels på **offentliga och virtuella platser** där invånarna kan mötas och utbyta erfarenheter. Dem återkommer vi till i kapitel 4.

Ni kan också dela och lyfta fram **inspirerande vittnesmål**, kanske från en grannskapsanalys, inom en lokal kommunikationsstrategi.

Här är exempel som främjar utbyten mellan grannar och gör invånarna stolta över att tillhöra området:

- + Årliga områdesfester eller musikfestivaler
- + Barn- och familjeaktiviteter
- + Evenemang för hbtqi+-personer
- + Religiösa högtider eller interreligiösa möten
- + Nyårsträffar eller firande av nationella helgdagar
- + Utmärkelser för goda grannar
- + Grannsamverkan

14 E. J. Lawler, S. R. Thye, J. Yoon, Social commitments in a depersonalized world (Russell Sage Foundation, New York, 2009).

15 J. D. De Meulenaere, B. Baccarne, C. Courtois, K. Ponnet, Neighborhood hotspot and community awareness: the double role of social network sites in local communities. Communications. 1 (2020), doi:10.1515/commun-2019-0135.

- + Berättelser från invånarna
- + Besök av lokala politiker eller kända personer
- + Gatukaféer för hemlösa
- + Faddersystem för äldre, isolerade eller hemmabundna
- + Välkomstträffar för nya grannar
- + Solidaritetsinsatser eller kampanjer
- + Digitalt grannskapsnätverk
- + Deltagande i nationella miljöinitiativ, till exempel skolstrejker inom Fridays for Future
- + En gemensam slogan för grannskapet.

3.2.2 Tillit

Betydelse

Tillit innebär en förväntan om att grannar ska handla till nytta för varandra och gemenskapen, eller åtminstone inte skada dem. Utan ömsesidig tillit tvekar medlemmarna att samarbeta, vilket skadar grannskapets sociala kapital.¹⁶

Tillit innebär en risk: "Trots att grannen kanske aldrig lämnar tillbaka stegen lånar jag ut den ändå."

Tillit finns på flera nivåer som är viktiga för grannskapets sociala sammanhållning:

- Tillit till en person
- Tillit till en grupp vi identifierar oss med
- Tillit till en grupp vi inte identifierar oss med
- Tillit till en institution.

Två tonåringar knackar på och frågar om de får tvätta din bil mot betalning. Skulle du lita mer på dem om du visste att de bodde i ditt grannskap?

¹⁶ R. S. Burt, Brokerage and closure: an introduction to social capital (Oxford University Press, New York, 2005).

Bygga gemenskap genom att stärka tilliten

Systematisk misstro i ett grannskap beror oftast på dåliga personliga erfarenheter eller låg upplevd trygghet i områden med hög brottslighet.

Här är fem förslag för att **stärka tilliten i grannskapet**.

- + **Roller.** Otydliga roller gör det svårt att veta vad man kan förvänta sig av någon och vilka regler som gäller för ett utbyte. Därför kan det vara värdefullt att utse en kontaktperson, till exempel en fadder eller grannskapsambassadör.
- + **Öppenhet.** Säg vad ni ska göra och gör som ni säger. Tydlig, konsekvent information i rätt tid, följd av handling, kan återställa den lokala tilliten.

Ni kan även uppmuntra andra organisationer att bli öppnare. Ett lokalt företagsnätverk kan ordna öppet hus så att invånarna får se företag och organisationer inifrån, medan verksamheten pågår. Det bidrar till positiva kontakter mellan företag och invånare.

- + **Miljö.** Forskning visar ett samband mellan grannskapets anläggningars skick, nöjdheten med dem och social tillit.¹⁷ Tänk på hur nedskräpning, illegal dumpning, skadegörelse och trasiga gatlyktor påverkar tryggheten. Välskötta offentliga platser stärker tilliten och omsorgen om grannskapet. Organisationer som Keep Britain Tidy driver kampanjer som uppmuntrar invånarna att visa sin uppskattning i praktiken.¹⁸

¹⁷ N. Hassan, T. S. Y. Lim, The quality of neighbourhood facilities and their effect on social trust in Salak Selatan new village, Kuala Lumpur. Journal of Regional and City Planning. 31, 264-284 (2020).

¹⁸ Keep Britain Tidy, Support our campaigns, 2022.

- + **Möten.** Misstro bottnar ofta i rädsla för det okända. När grannar får träffas kan positiva upplevelser, tillit och engagerad tillhörighet växa. Därför är möten med fokus på mångfald viktiga: mellan unga och äldre, nyinflyttade och etablerade hushåll samt olika etniska och religiösa grupper.
- + **Visa tillit.** En kommun kan förändra bilden av en grupp eller organisation genom att låta den bidra positivt till grannskapet. Be till exempel områdets unga att hitta på en insats mot nedskräpning.

Oavsett fråga, visa grannskapet att ni som kommun eller organisation har förtroende för gruppen. Vi vinner alla på att främja och uppmärksamma social sammanhållning i stället för att leva med splittring.

3.2.3 Ömsesidighet

Betydelse

De flesta tjänster, som att låna ut en steg eller dela information, förväntas återgäldas förr eller senare. Detta förväntningsmönster kallas **ömsesidighet**. Det tar olika former beroende på relationens eller nätverkets karaktär.¹⁹

A. Förhandlat utbyte

En möjlighet är **"förhandlat utbyte"**. Parterna kommer överens om villkoren i förväg: vem som ska göra vad och vad som förväntas i gengäld. Utbytet sker åt båda håll, ungefär samtidigt.

- ⋮ En äldre kvinna behöver hjälp att skotta uppfarten. En granne hjälper gärna till, men ber om en mindre ersättning.

19 L. D. Molm, The structure of reciprocity. Social Psychology Quarterly. 73, 119-131 (2010).

Förhandlade utbyten sker ofta när tilliten är låg. Den hjälpsökandes möjligheter beror mycket på de egna handlingarna och därmed förmågorna. Utbytena lämpar sig dessutom sällan för upprepning eller för att utveckla en relation.

B. Ömsesidigt utbyte

En granne kan också dela resurser utan att begära något tillbaka och utan att veta om tjänsten återgäldas. Det kallas "ömsesidigt utbyte".

En äldre kvinna behöver hjälp att skotta uppfarten. En granne hjälper henne utan motkrav. När hon några månader senare hör att han blivit pappa lagar hon en varm måltid åt den nyblivna familjen.

Här är utbytena separata och ensidiga, och skapar en **god grund för en långvarig relation**.

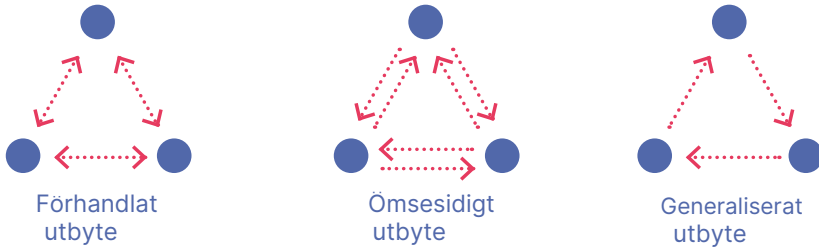
Om tjänsten aldrig återgäldas, särskilt när ett tydligt tillfälle uppstår, kan mottagarens rykte och relationen mellan parterna skadas. Det finns alltså fortfarande en viss förväntan.

C. Generaliserat utbyte

Ett tredje alternativ är generaliserat utbyte. Då återgäldar en granne inte nödvändigtvis den som hjälpte, utan hjälper en annan granne i stället.

En äldre kvinna får hjälp att skotta uppfarten utan motkrav. Senare samma dag läser hon i det digitala grannskapsnätverket att en annan granne vill få ett par nya byxor upplagda. Hon erbjuder sig genast att göra det gratis.

Vid sådana "indirekta" utbyten är invånarna inte beroende av en viss person, utan av **alla medlemmar som bidrar till nätverket**.

Denna ömsesidighet ger grannskapet stora fördelar. Utbyten kan också uttryckas i vardaglig grannsämja. Där generaliserat utbyte är normen kanske någon plockar skräp från grannens uppfart utan att tänka på det, eller automatiskt håller ett öga på hur andra har det.

Den som har resurser med bred användning, till exempel sömnadskunskaper, gynnas också. Det är lättare att kunna hjälpa någon i hela grannskapet än en bestämd granne. Även utsatta invånare kan lämna rollen som hjälpmottagare genom att fundera på vad de själva kan ge i tid, energi eller kunskap. Vi tror att alla har något att bidra med.

Ömsesidighetens omfattning och form avgör hur gärna invånarna bidrar och hur lätt de vågar be om hjälp.

Bygga gemenskap genom ömsesidighet

Utan stark social sammanhållning är det svårt att skapa generaliserade utbyten. Men en kommun eller ideell organisation kan hjälpa till att **öka viljan att utbyta resurser**.

Att synliggöra utbyten i grannskapet är viktigt av tre skäl:

Det visar att gemenskapens norm är att hjälpa grannar utan att förvänta sig en gentjänst.

- Hjälpförfrågningar delas med alla, vilket ökar chansen att någon ser en uppgift som hen kan hjälpa till med.
- När våra hjälpsamma handlingar är synliga stärker det vårt rykte, vilket kan vara en mycket stark drivkraft.

Här är några förslag för att göra grannskapets utbyten mer synliga.

- + Ett **digitalt grannskapsnätverk** gör hjälpförfrågningar och erbjudanden synliga länge. Alla medlemmar kan ta del av svar och utbyten.
- + Ett **grannskapsbibliotek eller en verktygsbod** är konkreta bevis på värdefulla utbyten i gemenskapen.
- + En **lokal kommunikationskampanj** kan lyfta fram särskilt fina eller ovanliga utbyten, till exempel genom utmärkelser för goda grannar eller tidningsartiklar om området.

3.2.4 Gemensamma värderingar

Betydelse

Värderingar är abstrakta och känslomässiga övertygelser som finns längs ett kontinuum och styr vissa attityder och beteenden.²⁰

Enklare uttryckt lägger människor olika vikt vid värden som integritet, produktivitet, respekt, framgång, engagemang och jämlikhet. De omsätts i normer, alltså regler för vad som är lämpligt i en viss situation.

Normer och värderingar styr både vårt beteende och hur vi bedömer andras beteende och karaktär. Om en granne går emot våra värderingar kan vår uppfattning om personen försämrast.

En invånare värdesätter ordning och reda, håller gräsmattan välklippt och lämnar aldrig soptunnan länge på gatan. En annan granne bryr sig mindre om sådant och värderar frihet och flexibilitet högre. Den första blir irriterad och tappar lusten att småprata trevligt.

Upplevelsen av gemensamma värderingar påverkar en tidigare dimension starkt: tillit. Om vi tror att någon delar våra värderingar litar vi lättare på att vi arbetar mot samma mål och följer samma regler.

Bygga gemenskap genom att lyfta gemensamma värderingar

Olika värderingar är en viktig källa till friktion mellan grupper, till exempel kulturer och generationer. Motstridiga värderingar kan splittra en gemenskap, medan gemensamma värderingar kan föra människor samman.

²⁰ L. Wray-Lake, B. D. Christens, C. A. Flanagan, in Encyclopedia of quality of life and well-being research, A. C. Michalos, ed. (Springer Netherlands, Dordrecht, 2014), pp. 1102-1107.

Två aktörer i ett grannskap har säkert minst en gemensam värdering. **Det är viktigt att lyfta fram den.**

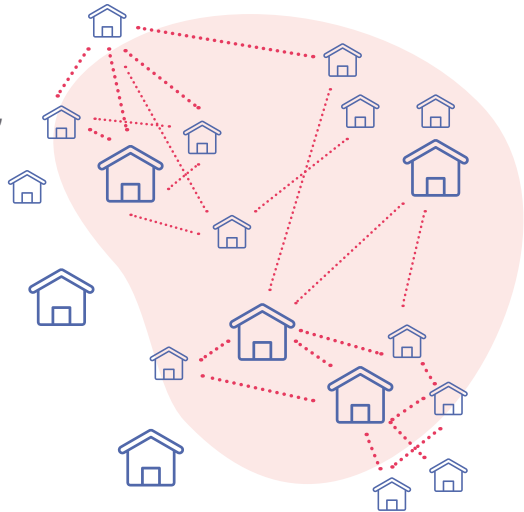
Här är en handlingsplan i fem steg för att synliggöra grannskapets gemensamma värderingar.

1. Använd en **grannskapsenkät** för att ta reda på vilka normer och värderingar invånare, organisationer och andra aktörer värdesätter på personlig, social och lokal nivå.
2. **Sök så inkluderande gemensamma värderingar som möjligt.** Tänk på respekt, hjälpsamhet och tolerans.
3. Sammanfatta grannskapets gemensamma värderingar i ett **grannskapsmanifest**. Det kan vara en slogan eller några gemensamma principer.
4. **Gör de gemensamma värderingarna synliga i grannskapet.** Visa dem på plats, till exempel på en affisch, eller i en folder eller på en webbplats. Då förstår nyinflyttade direkt vad grannskapet står för.
5. Som ett valfritt sista steg kan ni föra samman olika aktörer kring **gemensamma sociala värderingar** för att stärka sammanhållningen. Koppla ihop unga och en ideell organisation kring miljö, eller par med olika kulturell bakgrund kring arbete eller föräldraskap.

3.2.5 Nätverk

De fyra dimensionerna tillhörighet, tillit, ömsesidighet och gemensamma värderingar är kognitiva. De finns främst i invånarnas tankar och är mycket subjektiva. Nätverket är däremot en strukturell dimension som beskriver grannskapets sammansättning och är mer eller mindre objektiv.

Om vi ritade in alla invånare och organisationer kunde vi **dra linjer mellan varje par av aktörer som har en relation**. Linjerna skulle visa hur väl individer och organisationer är sammanlänkade inom grannskapet.

Troligen skulle homogena grupper framträda, med ganska få horisontella broar mellan dem. Det motsvarar det **sammanbindande och överbyggande sociala kapital** vi beskrev i början.

Vi skulle också se vertikala länkar mellan grupper och organisationer. De ingår i det **länkande sociala kapitalet**.

Ju bättre en person eller organisation är förankrad i grannskapets nätverk, desto mer sannolikt är det att hen **ansluter sig till det övergripande grannskapsnätverket**, där även obekanta personer ingår.

Dessutom blir det mer lockande för andra att ansluta sig **ju starkare grannskapsnätverket redan är**.

En kvinna flyttar tillbaka till sitt barndomsområde. Ansiktena är mestadels nya, men föräldrarna och en gammal granne bor kvar. Hon vet att gemenskapen är sammansvetsad och att medlemmarna stöttar varandra. Hon vill bli en del av den och deltar gärna i en välkomsträff för nyinflyttade.

Bygga gemenskap genom att utvidga befintliga nätverk

Nya relationer mellan individer, grupper och organisationer gör dem bättre sammanlänkade och **stärker den sociala sammanhållningen**. Därmed känner allt fler lust att bidra till den lokala gemenskapen.

Här är några idéer för att stärka grannskapets nätverk.

- + **Brobyggare.** De kan föra samman olika aktörer. Tänk på lokala samhällsarbetare, faddrar eller grannskapsvärden.²¹
- + **Möten.** Ordna välkomsträffar eller andra tillfällen för invånare att lära känna varandra.
- + **Aktiviteter.** Teman som engagerar invånarna ger en bra miljö för nya relationer. Det kan vara en öppen träff för nyblivna mammor eller en informationsträff om klimatkrisen.
- + **Fysiska och virtuella platser.** Spontana utbyten behöver tillgängliga miljöer av god kvalitet, både utanför nätet, som en park eller samlingslokal, och på nätet, som en lokal grupp i sociala medier.
- + **Synliggör organisationer.** När lokala verksamheter blir kända skapas kontakter snabbare mellan dem och invånarna, och mellan verksamheterna själva. Exempel är ett lokalt företagsregister eller öppet hus där företag visar sina kunskaper och tjänster.

²¹ En Hoplr-tjänst där invånare, främst äldre, kan ringa en grannskapsvård och be om någon som exempelvis hjälper till att klippa gräset. Vården känner grannskapet väl, vet vilka som kan arbeta ideellt och vilka yrkespersoner eller företag som är pålitliga. Därför kan vården hitta en lämplig person som kan ställa upp och hjälpa den som behöver hjälp.

"Gemenskapskänsla handlar om vi-känsla. Om invånarna identifierar sig starkt med grannskapet tycker de att det är viktigt att gemenskapen mår bra."

"Nya relationer mellan individer, grupper och organisationer i grannskapet stärker nätverken och den sociala sammanhållningen."

"Att synliggöra
gemensamma värderingar,
som välskotta miljöer eller
klimatmedvetenhet, kan
förena och mobilisera
invånarna."

"Misstro bottnar ofta i rädsla för det okända. Fysiska möten skapar positiva erfarenheter mellan människor som annars kanske inte möts, och stärker tillit och samhörighet i grannskapet."

Att kunna få tillgång
till socialt kapital

4.

Att kunna få tillgång till socialt kapital

En kort påminnelse: Minns du de två faktorer som avgör tillgången till socialt kapital?.....

Hittills har vi sett på **viljan** att knyta an, som främst bestäms av social sammanhållning. Nu går vi vidare till **förmågan**: hur väl vi kan få tillgång till grannskapets resurser.

Kommunikationsinfrastruktur

Grannskapets kommunikationsinfrastruktur består av de fysiska och virtuella platser där invånarna samspelar.

Infrastrukturens kvalitet avgör i hög grad om grannskapet kan:

- Dela sina resurser med gemenskapen
- Vända sig till grannskapet när det behövs
- Samarbeta för ett bättre grannskap.

Platsernas betydelse

Utan tillgängliga platser av god kvalitet där invånarna regelbundet kan mötas är det svårt att använda **grannskapets sociala kapital**.

Utan fysiska eller virtuella platser, hur skulle vi kunna:

- Veta vilka som bor i närheten
- Veta vilka resurser som finns i grannskapet
- Be om hjälp
- Erbjuder hjälp
- Prata om utmaningar och lösningar
- Samarbeta?

Kommunens roll

Att skapa en plats där grannar kan mötas kräver ofta tid, pengar och energi. Kommunens roll är tredelad:

- Förstå grannskapets behov
- Tillhandahålla de platser som behövs
- Underhålla befintliga platser.

När invånarna deltar i processerna gynnas slutresultatet, engagemanget i projektet och grannskapets sociala sammanhållning.

En enkät visar stöd för en ny lekplats. Om invånarna får bidra med sina talanger, som att plantera, skapa ett konstverk eller hitta på ett namn, känner de stolthet. Det stärker tillhörigheten och ökar chansen att de senare hjälper till med underhållet.

4.1 Fysiska platser

Tredje platser

Fysiska platser är alla miljöer där grannskapets medlemmar kan samspela, som en gångväg. Än viktigare är de som uppmuntrar kontakt: ett kafé, en möteslokal eller en park.

Ray Oldenburg talar om **tredje platser**.²² Hemmet är den första platsen och arbetet den andra. Tredje platser är:

- Tillgängliga för alla
- Inriktade på informella samtal i en bekväm miljö
- Bekanta, kanske tack vare välkända ansikten
- Frivilliga att besöka: människor är där för att de vill.

Tredje platser är viktiga för **grannskapets sociala liv**. Invånarna kan diskutera gemensamma frågor, utbyta åsikter och lära av varandra. Det kan leda till relationer och aktiviteter.

Det parokiala rummet

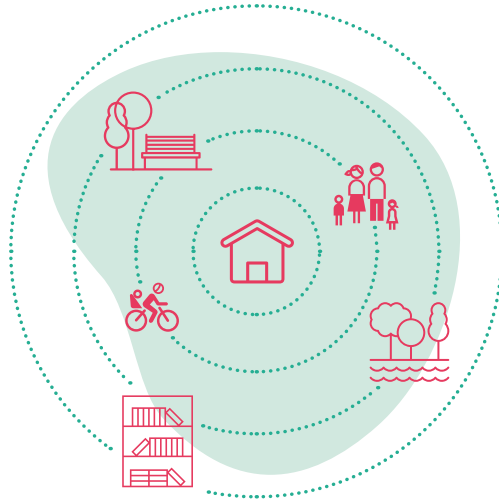
Med tiden kan grannar göra platserna mer präglade av lokal samhörighet.²³ Det parokiala rummet är ett skikt mellan det privata och det offentliga rummet.

Här betar sig människor lite annorlunda mot varandra. Kontakten har varken vänskapens intimitet eller främlingars distans. Rummet inbjuder till vänligt igenkännande, lättsamma samtal och andra uttryck för grannsamja.

I ett centralt grannskap finns livliga shoppinggator där förbipasserande undviker varandras blickar. Alldeles intill ligger en liten park som invånarna ser som gemenskapens plats. Där hälsar nästan alla, och många stannar för att prata.

²² R. Oldenburg, The great good place: cafés, coffee shops, bookstores, bars, hair salons, and other hangouts at the heart of a community (Marlowe, New York, 1999).

²³ M. Kusenbach, Patterns of Neighboring: Practicing community in the parochial realm. Symbolic Interaction. 29, 279-306 (2006); L. H. Lofland, The public realm: exploring the city's quintessential social territory (Aldine de Gruyter, Hawthorne, N.Y., 1998), Communication and social order.

Subjektiv upplevelse

Om en plats är offentlig eller parokial **beror på betraktaren**. En kafégäst som inte bor i området ser kaféet som offentligt och uppträder neutralt. En lokal invånare kanske lättare tar kontakt med andra gäster och börjar prata.

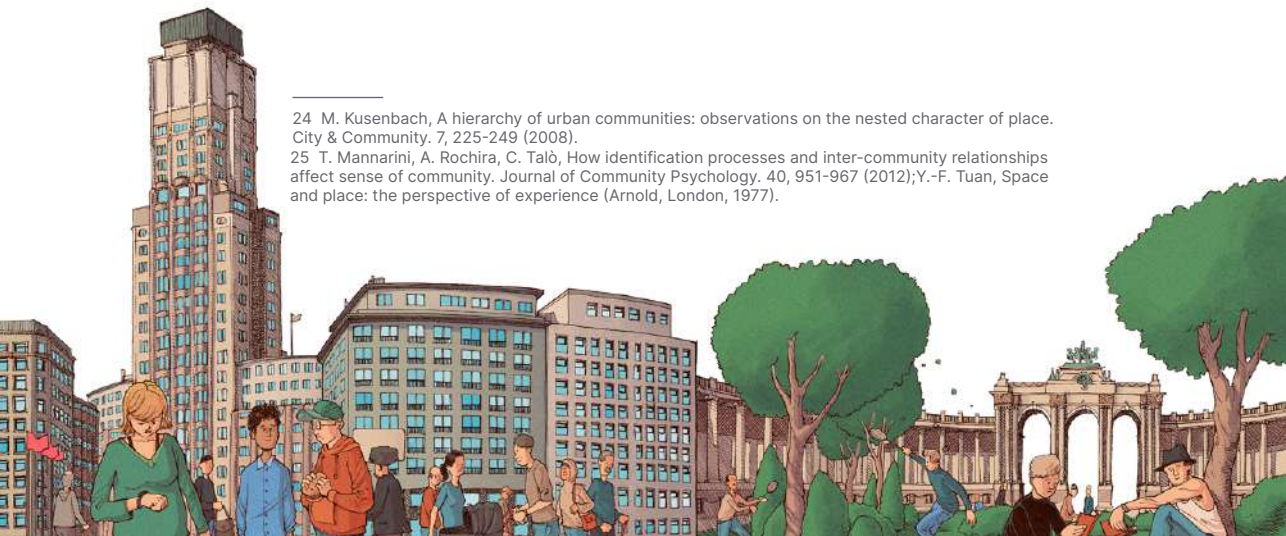
Även invånare tillskriver platser olika betydelse. Grannskapet kan delas in i cirklar runt någons hem.²⁴ Ju närmare en plats ligger, desto mer betyder den. Bara genom att titta ut genom fönstret kan man lära sig mycket om sina närmaste grannar.

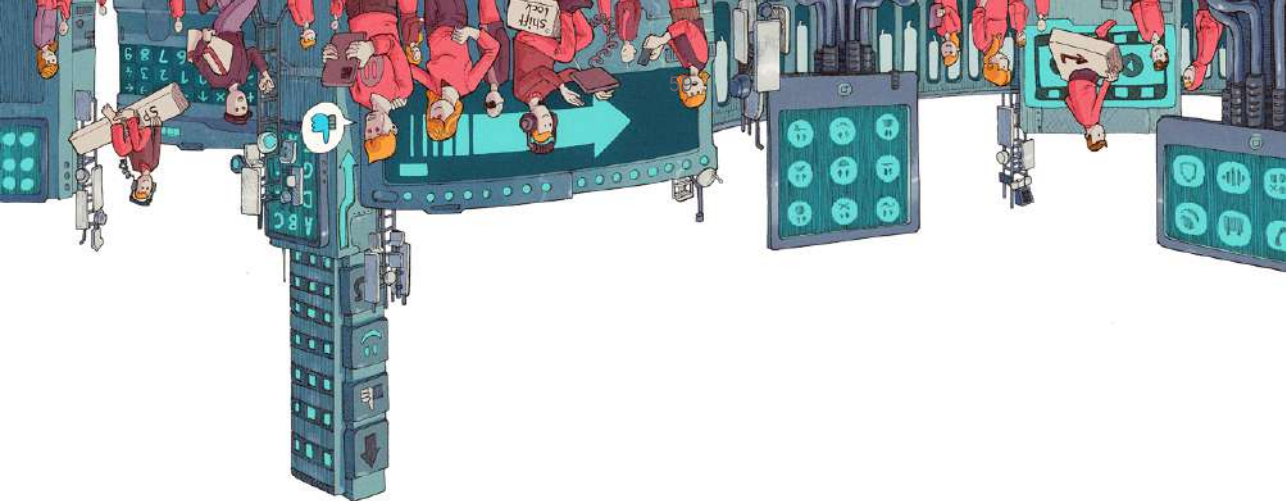
En gemensam bänk kan betyda mycket för den som bor runt hörnet, men lite för någon på andra sidan staden. Därför kan en **strategisk placering** av mötesplatser vara mycket värdefull.

Också platsens **historia och associationer** spelar roll.²⁵ En park där trevliga grannaktiviteter har ägt rum blir uppskattad. En plats med återkommande störningar får dåligt rykte. Därför är användning och underhåll avgörande.

24 M. Kusenbach, A hierarchy of urban communities: observations on the nested character of place. *City & Community*. 7, 225-249 (2008).

25 T. Mannarini, A. Rochira, C. Talò, How identification processes and inter-community relationships affect sense of community. *Journal of Community Psychology*. 40, 951-967 (2012); Y.-F. Tuan, *Space and place: the perspective of experience* (Arnold, London, 1977).

4.2 Virtuella platser

Det virtuella rummets betydelse

Alla platser som möjliggör utbyten mellan invånare ger viss tillgång till socialt kapital. Utöver fysiska mötesplatser kan det vara en anslagstavla eller ett digitalt grannskapsnätverk som Hoplr.

Virtuella platser ger insikt i grannskapets **identitet, resurser och utmaningar**. Precis som fysiska platser möjliggör de frågor och svar, informationsutbyte och samarbeten.²⁶

Beständighet, kopierbarhet, skalbarhet och sökbarhet

Virtuella utbyten är oftast mindre lämpade för att skapa starka band. Men när det gäller att bygga gemenskap har de flera värdefulla egenskaper.

Utbyten på nätet, som grannskapsinlägg på Hoplr, registreras och sparas. Andra grannar kan ta del av och dela dem både nu och i framtiden.

Därför kan utbyten på nätet påverka invånare som **inte själva deltog** i den ursprungliga kontakten.

²⁶ J. De Meulenaere, C. Courtois, K. Ponnet, in Routledge companion to local news and journalism, A. Gulyas, D. Baines, Eds. (Routledge, Oxford, UK, 2020), pp. 398-407; C. López, R. Farzan, in Proceedings of the 7th international conference on communities and technologies (ACM, New York, NY, 2015), C&T '15, pp. 59-67.

Det får i sin tur en exponentiell effekt på:

- **Utvecklingen av en grannskapsidentitet**²⁷
- Chansen att möta relevanta resurser, som en inbjudan till en aktivitet, information eller hjälp
- Lärande genom observation: att stegvis lära känna grannskapets normer och lättare våga be om hjälp.

Vissa invånare kan dessutom uppleva att kontakt i det virtuella rummet är mer tillgänglig än på fysiska platser.

27 De Meulenaere, J. D., Baccarne, B., Courtois, C., & Ponnet, K. (2020). Neighborhood hotspot and community awareness: the double role of social network sites in local communities. *Communications*, 1(ahead-of-print), <https://doi.org/10.1515/commun-2019-0135>.

“När invånarna deltar i utvecklingen av fysiska platser gynnas slutresultatet, engagemanget i projektet och grannskapets sociala sammanhållning.”

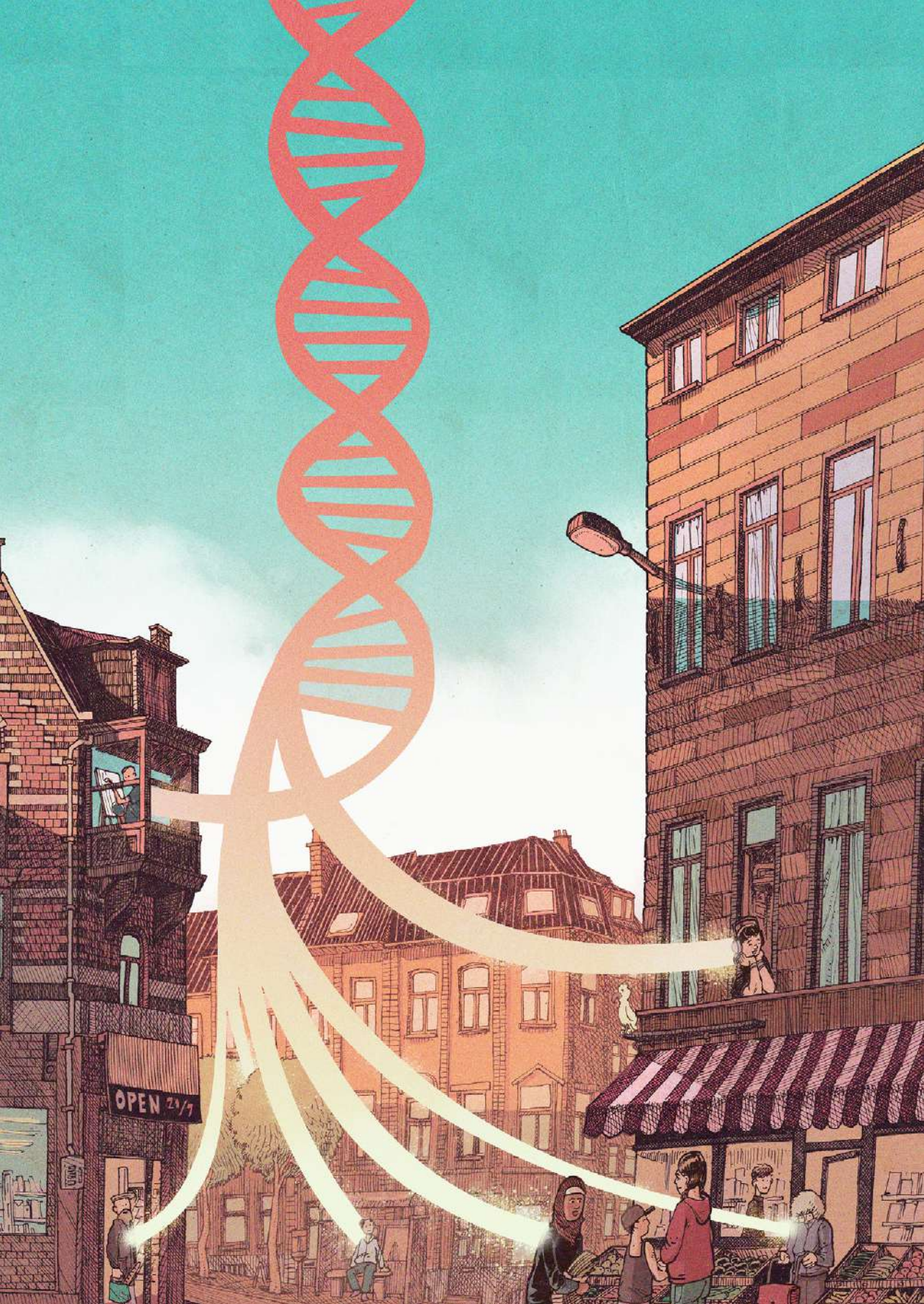

**"Virtuella platser ger insikt
i grannskapets identitet,
resurser och utmaningar.
Precis som på en fysisk
plats kan invånarna
samarbeta och utbyta
information."**

Grannskapets dynamik

5.

Grannskapets dynamik

I kapitel två presenterade vi en formel som vi sedan utvecklat vidare. Den har varit vår vägledning för att beskriva grannskapets sociala kapital.

Socialt kapital är förstås inte svartvitt. Många faktorer påverkar människors **vilja och förmåga att knyta an till gemenskapen**. Flera ligger utanför vår kontroll. Vi kallar dem förutsättningar och återkommer till dem nedan.

Dessutom hänger social sammanhållning och grannskapets platser nära ihop. Vi kallar dem "grannskapets yin och yang".

Grannskapets dynamik har otaliga delar, vilket är positivt. De kan tillsammans få en exponentiell effekt på tillgången till resurserna. Det skapar många möjligheter att öka den lokala gemenskapens sociala kapital.

5.1 Platsernas påverkan på social sammanhållning

Grannskapets platser formar den sociala sammanhållningen.

Några exempel:

- + I ett rent grannskap, med lite skadegörelse eller skräp, kan tilliten och tillhörighetskänslan vara starkare.
- + Lokal konst, statyer och andra välkända symboler ingår i bilden av grannskapet och skapar en gemensam identitet.
- + Lokala butiker och verksamheter gör det lättare att bygga grannrelationer.
- + En virtuell plats för samtal om gemensamma frågor gör det lättare att se vilka värderingar grannarna uppskattar.

5.2 Sammanhållningens påverkan på platserna

Det omvända gäller också: den sociala sammanhållningen avspeglas i grannskapets platser.

Några exempel:

- + Ett grannskap med stark gemenskapskänsla stöder gärna den lokala ekonomin.
- + Där invånarna litat på varandra uppstår fler medborgarinitiativ.
- + En gemenskap som uttrycker att den värdesätter ett rent grannskap hjälper oftare till att sköta de fysiska platserna.
- + Där ömsesidigheten är stark används ett digitalt grannskapsnätverk mer och fungerar bättre.

5.3 Förutsättningar

Grannskapets kommunikationsmiljö omfattar de immateriella faktorer, eller förutsättningar, som påverkar platser, relationer och utbyten. Miljön kan vara gynnsam eller ogynnsam och påverkar grupper på olika sätt.

Vi skiljer mellan sex typer av förutsättningar som formar kommunikationsmiljön:

28

Sociokulturella förutsättningar

Finns ojämlikhet i grannskapet? Vilken bild finns av vissa grupper? Är invånarna främst individualistiska eller gemenskapsorienterade?

Psykologiska förutsättningar

Känner invånarna sig trygga? Är de tillitsfulla eller försiktiga? Fäster de stor vikt vid hemorten och den lokala gemenskapen?

Ekonomiska förutsättningar

Kan invånarna tillgodose sina grundläggande behov? Har de egna resurser för att kontakta lokala ledare och grupper? Har de tid att engagera sig i grannskapet?

Tekniska förutsättningar

Finns digitalt utanförskap eller god digital kompetens? Finns en tillförlitlig internetanslutning i grannskapet?

Fysiska förutsättningar

Var ligger området? På landsbygden eller i staden? Delas det av en hårt trafikerad väg? Är det tillgängligt för personer med funktionsnedsättning eller förflyttningshjälpmedel?

Förutsättningar utanför närområdet

Vad betyder området för andra än dem som bor där? Finns mycket turism? Lockar anläggningar, som en simhall eller station, människor till grannskapet?

Kommunens roll

Kommunikationsmiljön och dess förutsättningar är ganska stabila inom ett grannskap. Därför är det svårt för en kommun eller organisation att påverka dem omedelbart.

Det är ändå viktigt att känna till och ta hänsyn till dem, till exempel när man utvecklar initiativ.

Ta gärna med förutsättningarna i en **grannskapsanalys**. Då går det att bedöma vilka insatser i kommunikationsmiljön som är möjliga och lämpliga.

"Där invånarna litar på
varandra uppstår fler
medborgarinitiativ.
Initiativen kan i sin tur föra
grannarna ännu närmare
varandra."

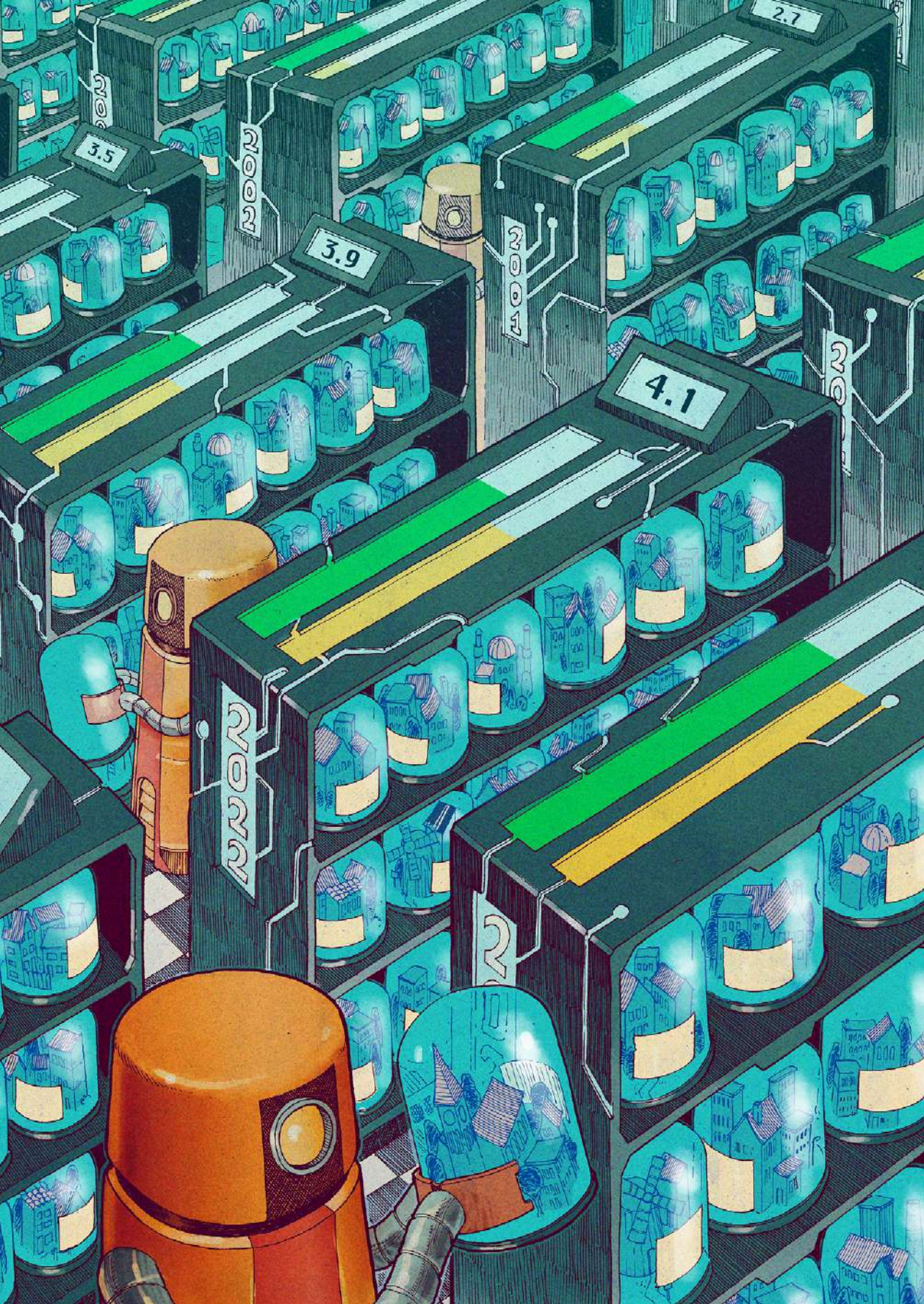

”Lokala butiker och verksamheter gör det lättare att bygga grannrelationer. Ett grannskap med stark gemenskapskänsla stöder gärna den lokala ekonomin.”

Slutsats

6.

Slutsats

Grannskapet har ett enormt värde för alla invånare, som kan sammanfattas som socialt kapital. Värdet når hela samhället genom frågor som trygghet, mobilitet och omsorg. Det ger liv åt uttrycket "tänk globalt, agera lokalt".

Men kapitalet verkar inte vara lika stort i alla lokala gemenskaper. Kommunerna ser den lokala nivåns potential och frågar sig hur de kan främja engagemanget. I denna vitbok har vi föreslagit en formel.

Det är inte lätt för en kommun att påverka potentialen, alltså grannskapets resurser. Men vi tror att varje grannskap redan har de verktyg som behövs för att möta en utmaning.

Kommuner och organisationer kan däremot påverka tillgången till gemenskapen och dess resurser mycket. Det kallar vi **gemenskapsbyggande**. Det handlar om att stärka invånarnas möjlighet och vilja att ansluta sig till grannskapsnätverket.

Viljan att engagera sig kopplade vi till social sammanhållning, som består av många sociala dimensioner. Kommuner och organisationer kan främja dem i varierande grad.

Förmågan att använda resurserna kopplade vi till platser för grannars samspel. Offentliga aktörer bör satsa på platser och kanaler som uppmuntrar möten och utbyten.

Kommunens roll är att möjliggöra på ett genomtänkt och inspirerat sätt, och därmed investera i gemenskapsbyggande.

Först kartläggs grannskapets utmaningar och möjligheter. Sedan skapas projekt och platser som gör det möjligt och lockande för invånarna att ansluta sig till nätverket.

Hoplr vill bidra som digitalt grannskapsnätverk och kunskapscentrum för lokala gemenskaper. Vi arbetar med **Neighbourhood Score**, en automatisk analys som år efter år visar grannskapets olika dimensioner utifrån formeln i denna vitbok. Poängen ska ge tydlig vägledning för att utveckla och utvärdera insatser i grannskapet.

Neighbourhood Score blir ett lager ovanpå våra befintliga digitala grannskapsnätverk, där hundratusentals grannar redan utbyter information, hjälp och föremål.

Vi håller också på att lansera vår grannskapsvärd, som förenar ett välbekant ansiktes närhet med en digital översikt som effektivt matchar behov och erbjudanden.

Bonus: Kom igång
med att bygga
lokal gemenskap

7.

Bonus: Kom igång med att bygga lokal gemenskap

Att investera i grannskapets sociala kapital sker helst i två steg: **mäta** genom en grannskapsanalys och **stimulera** genom ett grannskapsprojekt.

- Börja med att undersöka grannskapets särdrag genom att lyssna på invånarna. Då ser ni vilka insatser som kan få störst effekt.
- Därefter är det dags att agera. Utifrån utmaningarna utvecklar ni ett eller flera projekt som kan göra störst skillnad för gemenskapen.

7.1 Grannskapsanalys

Grannskapsanalysen kartlägger områdets utmaningar och möjligheter. Den utgår från tre delar:

- Grannskapets resurser (potential)
- Sociala dimensioner i grannskapet (tillgång)
- Grannskapets platser (tillgång)

Ni har kanske redan en god uppfattning om hur området mår. Men undvik att dra slutsatser enbart utifrån magkänslan. Ni identifierar er sannolikt inte med alla sociodemografiska grupper i grannskapet.

Därför söker vi både kvantitativa och kvalitativa data, åtminstone delvis tillsammans med invånarna. Här följer de fyra viktigaste insamlingsmetoderna.

7.1.1 Metoder

Studera befintliga uppgifter

Lokala och regionala förvaltningar har förmodligen mycket användbar information, till exempel:

- Sociodemografiska uppgifter
- Uppgifter om lokalt näringsliv och organisationer
- Resultat från tidigare studier
- Annan information: områdeskarta, arbetslöshet, antal lokala initiativ eller besökare på grannskapsevenemang.

Enkät

Enkäter på nätet, på papper eller via telefon kan relativt enkelt samla in stora mängder anonyma, kvantitativa data.

Den största utmaningen är att välja frågorna väl. De ska ge nödvändig information och vara tillgängliga och lätta att förstå.

Intervjuer

Intervjuer ger kanske begränsade uppgifter om några ämnen, men möjliggör fördjupade kvalitativa data. De är bra för subjektiv information och personliga berättelser som inte kan uttryckas i siffror.

Intervjua gärna nyckelpersoner som vet mycket om grannskapet eller kan representera en viss grupp.

Gruppsamtal

Här bjuds invånare in till gemensam dialog, till exempel i en workshop, fokusgrupp, grannskapspanel eller områdesvandring.

Styrkan är att grannarna delar idéer och inspirerar varandra. Det finns utrymme att diskutera utmaningar och lösningar, som nyanseras av gemenskapens olika röster.

Kombination

Varje metod har särskilda styrkor och utmaningar. Just därför är det värdefullt att kombinera dem:

- Analysen börjar oftast med en förundersökning.
- Sedan följer enkäter och intervjuer.
- Resultaten blir ett utmärkt underlag för gruppsamtal.

7.1.2 Att utforma en grannskapsanalys

När metoderna är valda behövs frågor till enkäter och intervjuer, men också undersökningsfrågor om det ni vill förstå. Nedan finns inspiration till båda.

Grannskapets sammansättning

Officiella förvaltningsuppgifter ger stor insikt i vilka som bor i området. De är oundgängliga för att göra ett urval och förbättra representativiteten.

Därför är det också viktigt att ta med sociodemografiska frågor i andra metoder.

Exempelfrågor.

Undersökningsfråga: Hur fördelas urvalet efter kön, ålder, tid i grannskapet, migrationsbakgrund och språk?

- + Vilket kön identifierar du dig som?
- + Hur gammal är du?
- + Vilket civilstånd har du?
- + Hur länge har du bott i grannskapet?
- + Är du född i det här landet?
- + Är dina föräldrar födda i det här landet?
- + Vilket är ditt modersmål?
- + Vilket språk talar du mest hemma?

Mångfald

Främst i samtal, enskilt eller i grupp, sätter invånarna ord på vad grannskapets sammansättning och mångfald betyder.

Exempelfrågor.

Undersökningsfråga: Accepterar och respekterar invånarna mångfalden i gemenskapen?

- + "Människor med olika ursprung lever väl tillsammans här."
- + "Olika generationer lever väl tillsammans i grannskapet."
- + "Nyinflyttade och de som bott här länge kommer väl överens."
- + "Mångfalden berikar grannskapet."

Gemenskapskänsla

Känslan kan variera mycket inom samma grannskap. Forskning visar att unga familjer, de som tillbringar mycket tid nära hemmet och de som bott länge i området känner starkare gemenskap. Unga och invånare med språkbarriärer upplever ofta en svagare gemenskapskänsla.

Eftersom känslan är mycket subjektiv behöver ni samla in olika åsikter, med särskild uppmärksamhet på skilda grupper.

Exempelfrågor.

Undersökningsfråga: Hur stark gemenskapskänsla upplever invånarna?

- + "Om någon ordnar något i grannskapet känns det som att 'vi' ordnar det, inte 'de'."
- + "Jag känner samhörighet med grannskapet."
- + "Jag hoppas bo här länge."
- + "Det är viktigt att grannarna ser mig som en god granne."
- + "Om ett problem uppstår löser invånarna det troligen effektivt."

Tillit

Forskning visar ett omvänt samband mellan tillit och mångfald. Människor upplever inte bara tillit olika, utan riktar den också i olika grad mot olika grupper i grannskapet.

Undvik att peka ut enskilda grupper. Formulera därför frågorna så allmänt som möjligt.

Exempelfrågor.

Undersökningsfråga: Hur stort förtroende har invånarna för grannskapet och sina grannar?

- + "Jag skulle känna mig otrygg om jag gick ensam här efter mörkrets inbrott."
- + "Om jag tappade plånboken i området skulle jag troligen få tillbaka den med allt innehåll kvar."
- + "Jag skulle låna ut mina matsalsstolar till en grannskapsfest."
- + "Jag litar på att kommunen vill mitt bästa."
- + "Om jag tog hand om ett barn och en nödsituation uppstod skulle jag lita på att grannarna kunde passa barnet."

Ömsesidighet

Om det finns ett nätverk av generaliserade utbyten får vi en värdefull indikation på hur lätt invånarna får tillgång till det sociala kapitalet.

Eftersom ömsesidighet delvis hänger ihop med personens rykte i grannskapet bör frågorna ställas anonymt.

Exempelfrågor.

Undersökningsfråga: Hur mycket hjälper grannarna varandra utan att förvänta sig något tillbaka?

- + "Om en granne hjälpte mig med datorproblem skulle jag troligen betala."
- + "De flesta här hjälper varandra utan att bli tillfrågade."
- + "Om jag lånade ut en borr till en granne skulle jag förvänta mig något i gengäld."

- + "När jag ser skräp på gatan slänger jag det, även om det inte är mitt."
- + Har du hjälpt en granne gratis under det senaste året?

Gemensamma värderingar

Ni kanske vill veta om invånarna upplever att de delar värderingar med sina grannar. Det undersöks bäst genom en anonym enkät.

Det kan också vara värdefullt att se **vilka normer och värderingar de delar**. En anonym enkät kan lista några som invånarna får bedöma betydelsen av.

Ett gruppsamtal kan vara ett bra sätt att ta fram listan.

Exempelfrågor.

Undersökningsfråga: Vilka värderingar delar invånarna?

- + Hur viktigt tycker du att det är att invånarna hjälper varandra spontant?
- + Hur viktigt är det att de inte skvallrar om varandra?
- + Hur viktigt tror du att andra tycker det är att det är tyst efter klockan 22?
- + Hur viktigt tror du att andra tycker det är att sköta trädgården och uppfarten?

Nätverk

Vi får en bättre bild av gemenskapens nätverk genom anonyma enkäter och genom dialog med grannskapets viktigaste grupper och organisationer.

Exempelfrågor.

Undersökningsfråga: Hur väl är invånare, grupper och organisationer sammanlänkade i grannskapet?

- + Hur många grannar kan du vända dig till för en pratstund?
- + Hur många kan du be om hjälp?
- + Hur många av dem du kan prata med eller be om hjälp tillhör en annan generation?
- + Hur många har en annan kultur eller nationalitet?
- + Hur många organisationer eller företag i området har du tidigare vänt dig till?

Platser

En anonym enkät kan enkelt undersöka behovet av fler mötesplatser och hur befintliga platser används.

Vilka platser som redan fungerar som mötesplatser kan vara en bred fråga som kräver nyanser. Den passar därför bättre i intervjuer eller fokusgrupper.

Exempelfrågor.

Undersökningsfråga: Vilka platser kan främja kontakt mellan grannskapets invånare?

- + Finns det tillräckligt med mötesplatser i grannskapet?
- + Är de offentliga platserna välskötta?
- + Var träffar du oftast andra invånare?
- + Hur skulle du kontakta grannarna om du behövde hjälp?

- + Vilka platser i grannskapet uppmuntrar samtal och utbyten?
- + Vilka platser i grannskapet betyder mycket för dig?

Resurser

En enkät kan kartlägga de resurser som invånarna gärna delar med sina grannar.

Vilka organisationer och grupper som finns, och hur de kan hjälpa grannskapet, undersöks bättre genom dialog.

Exempelfrågor.

Undersökningsfråga: Vilka resurser finns i grannskapet i dag som kan bygga gemenskap eller möta andra lokala utmaningar?

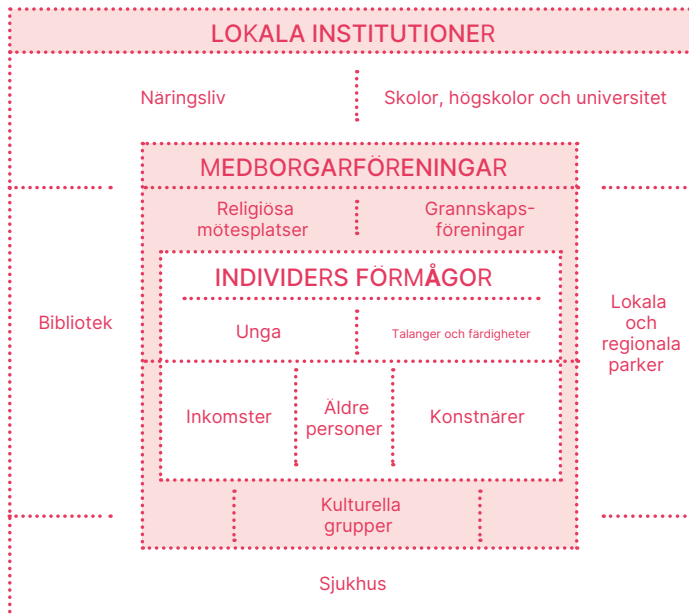
- + Vilken hjälp skulle du kunna erbjuda?
- + Har du talanger som kan vara till nytta för gemenskapen?
- + Hur mycket tid kan du avsätta för att hjälpa en granne eller gemenskapen?
- + Har du särskild kunskap som grannskapet kan ha nytta av?

7.1.3 Att visualisera underlaget

Använd en lämplig referensram för att kartlägga invånarnas synpunkter på ett meningsfullt sätt. Här är två metoder som kan fyllas i eller utvärderas tillsammans med dem.

Kartläggning av grannskapets kapacitet

Diagrammet används ofta inom Asset-Based Community Development (ABCD), en hållbar, tillgångsbaserad och lokalt driven samhällsutveckling. Det visar lokala institutioner, ideella organisationer och grupper. En grannskapsvandring lämpar sig väl för kartläggningen.

För varje aktör fyller vi sedan i värdefulla resurser som kan utveckla grannskapet, till exempel platser, kunskap och hjälpende händer. Då blir det tydligt vilka samarbeten som kan möta områdets utmaningar.

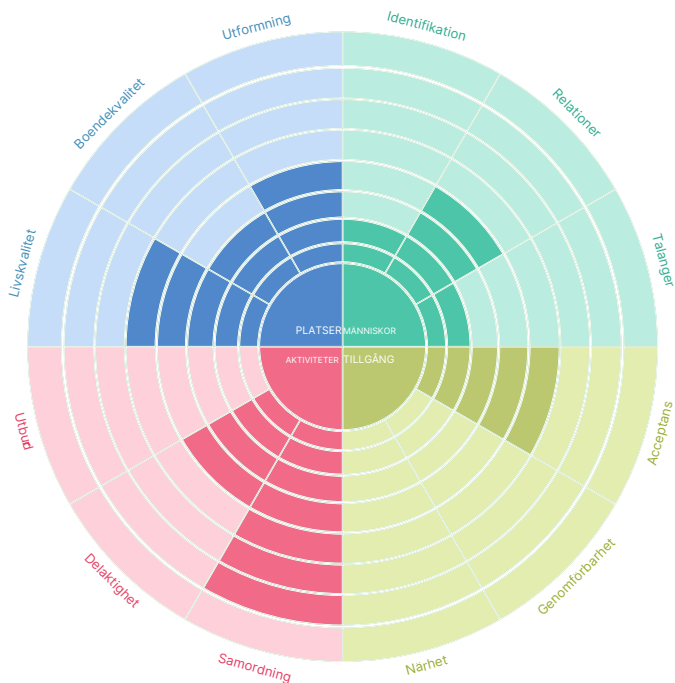
Ta även med grupper eller institutioner som omges av spänningar. Alla har något att erbjuda. Ett givande samarbete ger dem dessutom möjlighet att visa en mer positiv sida.

Grannskapslinsen

Invånarnas uppskattning av grannskapet kan visas i grannskapslinsen. Den består av fyra områden: **platser, människor, tillgång och aktiviteter**. Varje område har tre delområden.

Ni kan fylla i linsen utifrån enkäter eller intervjuer och sedan **bedöma poängen i ett gruppsamtal**. Alternativt kan deltagarna fylla i modellen tillsammans under en workshop.

Grannskapslinsen är en utmärkt **utgångspunkt för dialog**. Den gör det lättare att se vilka huvud- och delområden som har störst förbättringsbehov.

7.2 Grannskapsprojekt

Nästa steg är att omsätta grannskapets utmaningar och möjligheter i ett eller flera projekt. Vi vill öka tillgången till socialt kapital genom att:

- Stärka den sociala sammanhållningen
- Förbättra grannskapets platser.

Så långt som möjligt vill vi ge invånarna möjlighet att själva möta utmaningarna. Det följer arbetssättet Asset-Based Community Development.

Hur ser ett grannskapsprojekt ut? Det beror på flera saker:

- Vilka utmaningar visade grannskapsanalysen?
- Vad vill kommunen eller invånarna prioritera?
- Vad behövs för att förbättra situationen?
- Vad kan invånarna göra?
- Vilka institutioner, organisationer och grupper vill delta?
- Vilket stöd behöver invånarna från kommunen, om något?

En enkät och intervjuer visar bland annat att gemenskapskänslan är svag. Ingen tycks bry sig särskilt mycket om livet i grannskapet. Det vill vi förändra.

För att grannarna ska träffas oftare och känna stolthet undersöker vi gemensamma intressen och önskemål i en workshop. Det visar sig att alla grupper stöder idén om gemensamma odlingar.

Vi ser också på resurserna. Många har gröna fingrar, ännu fler vill lära sig och lägga tid på skötsel, och några lokala organisationer kan dela kunskap om odling. Vi beslutar att sätta upp en grannskapstavla mitt i odlingen. Kreativa invånare ska formge den och skapa en ny logotyp. Tavlan ska visa fem viktiga kärnvärden som vi formulerar

tillsammans. Det ska också finnas plats för gemensamma meddelanden.

Kommunen ordnar marken, söker inspiration från andra områden med lyckade gemensamma odlingar och ger ekonomiskt stöd.

7.2.1 Översikt

Här följer en långt ifrån fullständig lista över möjliga grannskapsprojekt och insatser, stora och små, med varierande medverkan från kommunen.

Digitalt grannskapsnätverk

Ett nätverk på nätet där grannar kan dela hjälpförfrågningar och resurser.

Exempel: Hoplr, WhatsApp, Facebook-grupp ...

Evenemang

Olika aktörer i grannskapet möts i organiserad form.

Exempel: Nyårsträff, välkomstdag för nyinflyttade, tillfällig

biograf, bakluckeloppis, öppet hus hos lokala företag ...

Bidrag

Kommunen ger ekonomiskt stöd till aktiviteter som stärker grannskapets sociala väv.

Exempel: Områdesbudget, stöd till en grannskapsfest, ersättning för utsmyckning av gator ...

Grannskapets identitet

Tillsammans bestämma vad grannskapet står för och kommunicera det på ett tillgängligt sätt.

Exempel: Logotyp, slogan, manifest, konstverk ...

Övergripande kommunikation

Kommunikation från kommunen eller andra relevanta institutioner.

Exempel: Information om vägarbeten eller underhåll som kan

orsaka besvär eller buller, lokala nyheter, information om områdesfrågor, kommande aktiviteter, delaktighet och dialog ...

Grannskapsinitiativ

Invånarna utvecklar och genomför ett projekt, med eller utan begränsat kommunalt stöd.

Exempel: Skräpplockning, gemensam odling, grannskapsbibliotek, danskurser för äldre, gemensam grillkväll ...

Nätverk av nyckelpersoner och förmedlare

Kontaktregister för att nå olika grupper och minoriteter, främst utsatta eller svårnådda.

Exempel: Omsorgspersonal, lokala samhällsarbetare, områdespoliser, föreningar, lokala handlare, religiösa samfund ...

Delaktighetsprojekt

Kommunen ger invånarna inflytande genom synpunkter, råd, åsikter, idéer eller handling.

Exempel: Synpunkter på en lekplats, medborgarbudget, områdesagenda, kampanjer mot skräp och dumpning, insamling av idéer för gemenskapsbyggande ...

Fysisk plats

Kommunen förändrar en plats i grannskapet eller gör det möjligt för andra.

Exempel: Ny park, ombyggd lekplats, gemensamma bänkar,

konstverk, anslagstavla, en skolgård som öppnas för grannskapet ...

Socialt projekt

Kommunen bjuder in invånarna till ett projekt för inkludering inom eller utanför grannskapet.

Exempel: Fadderskap, volontärarbete, insamlingar, solidaritetsinsatser ...

Tack till ...

Författarna

De hängivna förespråkarna för lokala gemenskaper som gav liv åt denna vitbok.

Laura Geerts

Expert på grannskapskommunikation på Hoplr

Dr Jonas De Meulenaere

Expert på lokalt engagemang på Hoplr

Jennick Scheerlinck

Vd och grundare av Hoplr

Och naturligtvis hela Hoplr-teamet som varje dag formar och utvecklar vår vision.

Vår illustratör

Miel Vandepitte

Vi säger det, han visar det.

Våra korrekturläsare

Alla har bidragit värdefullt till att ge vitboken liv. Tala om socialt kapital!

Luc Galoppin, Cato Waeterloos, Bastiaan Baccarne, Jeroen Vandeveld

Våra kunder

Över 120 kommuner i Benelux som ständigt överraskar och inspirerar oss att skapa fler och bättre grannskapsnätverk.

Våra användare

Över 600 000 användare som gör vårt arbete till världens bästa: att föra grannar samman.

Dig!

Tack för att du läst vitboken ända till tackorden! Har du synpunkter, frågor eller vill veta mer om vårt arbete? Kontakta oss på <https://services.hoplr.com/nl/contact>.

Skriven av Hoplr**Laura Geerts***Expert på grannskapskommunikation på Hoplr**Dr Jonas De Meulenaere**Expert på lokalt engagemang på Hoplr**Jennick Scheerlinck**Vd och grundare av Hoplr***Grafisk formgivning***www.gestalte.be***Illustrationer***Miel Vandepitte***Husfotograf***Joachim van Belleghem***Utgiven av Hoplr**

Digitalt grannskapsnätverk och kunskapscentrum för inkluderande medborgardeltagande.

Ditt grannskap rymmer enorm potential som alla kan ha glädje av!

I teorin.

Men vi känner att vissa grannskap har mer att erbjuda än andra. Stämmer det? Kan vi beräkna en gemenskaps sociala kapital? Och ännu mer intressant: kan en sådan formel hjälpa oss att maximera det?

Vitboken "Framtidens grannskap" är skapad och skriven av Hoplrs kunskapscentrum. Vi samlar akademiska insikter i en enkel formel för att kartlägga och till och med maximera grannskapets sociala kapital.

Varför? Den lokala gemenskapens dynamik är komplex, men rädslan för ofullkomlighet får inte förlama oss. Gemenskaperna behöver handling för att skapa omtänksamma grannskap med positiva möten. Vi ger många goda exempel och idéer för ett levande närområde.

Vitboken ger ett nytt sätt att se på grannskapet, grundat i Asset-Based Community Development: hållbar, tillgångsbaserad utveckling som drivs av gemenskapen. Vi vill inspirera dig att skapa ett mer omtänksamt, tryggt och stödjande grannskap. Texten är lätt och snabb att läsa, och vi hoppas att du också uppskattar formgivningen och de uttrycksfulla illustrationerna.

"Publikationen ger en värdefull och välgrundad bas för att bättre förstå teknikens roll i grannskapsbaserad samhällsutveckling."

Dr Bas Baccarne, senior forskare, imec-mict-UGent

"Jag blev mycket imponerad av vitboken, som gör komplexa frågor och begrepp hanterbara för läsaren. Den ger en övertygande bild av hur vi som medborgare, forskare och offentliga aktörer kan förstå och studera socialt kapital på grannskapsnivå, men också använda det konstruktivt."

Dr Cato Waeterloos, senior forskare, imec-mict-UGent

Utgiven och
skriven av

